

inclusion // UNESCO Institute of Lifelong Learning: Web page. - 2017. - <http://uil.unesco.org/journal-international-review-education/language-learning-support-active-social-inclusion>.

УДК 37.014.5:330.341.304.4

Олена Гаращук

Державна інспекція навчальних закладів України

Віра Куценко

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАТИКИ В КОМПЕТЕНТНО-ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© Олена Гаращук, Віра Куценко, 2017

Аналізується стан підготовки кадрів у вищій школі. Обґрунтовується необхідність активного впровадження в навчальний процес інноватики, компетентно-орієнтованого підходу. Підкреслюється необхідність підвищення якості підготовки кадрів, використовуючи при цьому модульні, інноваційні технології. Обґрунтовуються шляхи покращення інноваційного потенціалу вищої школи.

Ключові слова: інноватика, моделювання, компетенція, освіта, вища школа, освітні технології, критерії, системний підхід.

The state of personnel training in higher education is analyzed. The necessity of active introduction in the educational process of innovation, a competent-oriented approach is substantiated. It emphasizes the need to improve the quality of training, using modular, innovative technologies. The ways of improving the innovative potential of higher education are justified.

Key words: innovation, modeling, competence, education, higher school, educational technologies, criteria, system approach.

„Знання є єдиною сталою перевагою”

П. Дракер

Економіка України до цього часу перебуває в глибокій кризі. Щоб її подолати необхідно забезпечити підвищення ефективності використання інноваційних методів не лише у безпосередньому виробництві, але й у

підготовці кадрів. Майбутній фахівець має передбачити наслідки виробничої діяльності, визначити очікуваний економічний ефект. У підготовці таких фахівців важлива роль відводиться державі. На жаль, на початку 90-х років минулого століття відбулося відсторонення держави від вищої школи, що призвело до:

- ослаблення зв'язків вищих навчальних закладів із державою;
- експансії ринку, який перетворив українські вищі навчальні заклади у свого роду „фабрики з виробництва освітніх послуг” і ставить під сумнів цінності освіти, „підточує” її фундамент.

Тому уже на початку XXI століття актуалізується проблема пошуку оптимальної моделі підвищення якості підготовки кадрів за рахунок активного впровадження в навчальний процес вищої школи інноватики, компетентнісно-орієнтованого підходу, комп'ютерних технологій.

У своїх дослідженнях ми опирались на розробки багатьох науковців, у числі яких – Андрущенко В., Бойко А., Вітченко А., Гершунський Б., Гребенкіна Л., Зімня І., Зубрицька М., Караківський В., Кремень В., Лазарев А., Маркова А., Огнев'юк В., Поташнік М., Сисоєва С., Хуторський А. та інші, в роботах яких значна увага приділена питанням підвищення якості підготовки кадрів, у тому числі за рахунок упровадження в навчальний процес сучасних освітніх технологій. Останню (тобто освітню технологію) ми розглядаємо як алгоритм діяльності суб'єктів освітнього процесу, що сприяє підготовці високоякісних, компетентних фахівців. Технологія формування таких фахівців – це спосіб розширення змісту освіти, передбаченого освітніми програмами, чи система форм, методів і засобів навчання, яка забезпечує найбільш ефективно досягнення передбачуваних і бажаних результатів.

Метою застосування освітніх технологій у навчальному процесі, формування компетентних фахівців є набуття ними умінь майбутніх дій, наповнених цільовим змістом; виховання у них відповідальності за свою майбутню професійну діяльність. Досягнення цієї мети має здійснюватись:

- в процесі освоєння майбутніми фахівцями відповідних освітніх програм;
- в ході практичної діяльності студентів;
- у рамках науково-дослідницької роботи.

Водночас технологія формування фахової компетентності передбачає наступні етапи:

- репродуктивний;
- науково-дослідницький;
- творчий.

Такий підхід до навчального процесу дозволяє формувати нову парадигму результативно-цільового підходу до освіти в цілому, зумовлює перехід до нової системи освітньої діяльності [1]. Все це потребує активного використання інноваційних підходів, які дозволяють здійснювати конструювання конкретних освітніх програм і процесів навчання. Ці моделі мають враховувати диверсифікацію рівнів і видів освітніх програм. Останні мають передбачати необхідність формування у випускників вищих навчальних закладів професійних компетенцій і компетентностей. Як стверджують фахівці, нова парадигма результативно-цільового підходу до освітнього процесу призводить до появи нової системи освітньої діяльності. Компетентнісно-орієнтоване навчання, побудоване на принципах, адекватних властивостям нових конструктів освітнього процесу – компетенції (компетентностей) (інтерактивність, міждисциплінарність, наддисциплінарність тощо), сприяє підвищенню якості підготовки фахівців.

Світова практика свідчить, що підвищенню якості підготовки кадрів також сприяє модульна структура навчання, де модульні технології реалізуються в рамках традиційної моделі, хоча можуть бути й міждисциплінарні модулі. Проте в змісті модулів має використовуватись дисциплінарний підхід, що передбачає необхідність включення в нього дисциплін традиційного навчального плану. У відповідності з таким підходом спочатку формується модульна програма, а потім до неї приєднується компетентнісний підхід, який дозволяє розробити предметно-системно-діагностичну структуру навчання [2]. Такий варіант забезпечує позитивні результати, якщо він опирається на принципи: цілісності, послідовності, складності, неперервності орієнтації на професійну діяльність тощо, створює основу для цілісного розгляду моделі формування компетенції фахівця, мотиваційно-цілісного відношення студентів до інноваційних знань, умінь, що сприяють ефективному формуванню не лише компетенції, але і мотивації студентів до навчального процесу.. Важливими при цьому є і розробки практичних рекомендацій з навчальних дисциплін на основі міжпредметних зв'язків та інтеграції загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, а також постійне зміцнення інноваційного потенціалу вищих навчальних закладів. При його оцінюванні варто враховувати наявність та використання інноваційних методів планування, організації та контролю освітнього процесу, в методиках проведення занять, в досягненнях науковців вищих навчальних закладів, в отриманні авторських свідоцтв, патентів на винаходи та відкриття. До критеріїв оцінки інноваційної діяльності вищих навчальних закладів відносять такі:

– що об'єктивно відображають найсуттєвіші ознаки інновації, які характеризують ступінь її виявлення, незалежно від об'єктивних поглядів і пропозицій;

– визначені ознаки яких є постійними та стійкими;

– що передбачають необхідність виходити з цілей, завдань, особливостей і статусу вишів;

– які мають мотивувати науково-педагогічний колектив, конкретних дослідників до інноваційної діяльності.

Дотримання вищезазначених критеріїв дозволяє здійснювати освітній процес таким чином, щоб професійні компетентності і компетенції вбудовувались у традиційну модель освітнього процесу.

В цілому, слід зазначити, що система критеріїв і показників інноваційної діяльності вищих навчальних закладів має бути технологічною, диференційовано оцінювати різні аспекти вишівських інновацій.

Серед перспективних інновацій фахівці виділяють наступні:

– систему оцінки знань студентів;

– систему залікових одиниць;

– дистанційні освітні технології;

– конструктивність взаємодії з роботодавцями;

– індивідуалізацію і практичну спрямованість навчального процесу;

– інформатизацію навчального процесу;

– впровадження в навчальний процес новітніх досягнень науки і техніки (конкретних зразків унікальних приладів, комплексів, програмних систем у процесі навчання);

– забезпечення інтеграції освіти з наукою і виробництвом, що відображається в антропоцентричному характері впливу інтеграції освіти та науки на інтеграційні процеси в інших сферах діяльності; у випередженні освітньо-наукової інтеграції в порівнянні з інтеграцією освіти з іншими сферами діяльності; у сприянні досягненню цілісного соціально-економічного ефекту в суспільстві тощо. Інтеграція освіти, науки та виробництва здійснюється на мікро-, мезо- і макрорівнях.

Світова практика засвідчує, що особливо ефективним у цьому контексті є створення кластерів, які включають вищу освіту, науку, бізнес, роботодавців, які споживають результати освітньо-наукової діяльності і визначають вимоги до випускників вищих навчальних закладів на сучасному етапі розвитку суспільства. Іншими словами, роботодавець виконує функції, пов'язані з діяльністю фінансово-кредитних організацій, бере активну участь у розробці

довгострокових відносин освіти, науки та виробництва, у впровадженні інновацій в освітній процес. При цьому пріоритетними напрямками мають бути:

– оснащення вищої школи сучасною технікою, навчально-лабораторним обладнанням;

– залучення в навчальні заклади молодих фахівців, забезпечення їх кар'єрного зростання;

– організація у вищих навчальних закладах конкурсів, круглих столів, наукових конференцій тощо.

Висновки. В розробці та реалізації інноваційної моделі навчального процесу у вищій школі важлива роль має належати державі. Це підтверджує досвід Індії та Китаю, де держава вкладає у розвиток вищої освіти величезні ресурси, підтримуючи високий рівень матеріально-технічного забезпечення навчально-наукового процесу та оплати праці викладачів і співробітників. Тож не дивно, що ці країни досягли високих темпів розвитку економіки та нових технологій. Подібна тенденція спостерігається й у країнах Західної Європи, де витрати на одного студента у 15-30 разів вищі, ніж в Україні. Потужна фінансова підтримка вищих навчальних закладів з боку держави, роботодавців дозволить суттєво покращити якість підготовки кадрів, а це – важливий чинник подолання кризової ситуації в Україні та розбудови економіки знань.

Література

1. *Вербицкий А. Гуманизация, компетентность, контекст-поиски оснований интеграции / А. Вербицкий, О. Ларионова // Alma-mater. – 2006. – №5. – С. 19-25.*
2. *Гортышев Ю.Ф. Модернизация образовательного процесса в техническом вузе / Ю.Ф. Гортышев // Ректор вуза. – 2008. – №10. – С. 52-57.*

УДК 377.4

Інна Отамась

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ СУПРОВОДУ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ

В статті описується використання інформаційних технологій у науково-дослідній роботі науково-педагогічними працівниками в Університеті.